

TÜRKİYE HAYVANCILIĞININ SORUNLARI

Prof. Dr. Reşit SÖNMEZ

Türkiye'de doğal yapı ve iklim durumu genellikle hayvancılığa elverişlidir. Bu nedenle hayvan sayısı çok olan ülkelerden biriyiz. Ancak Yurdumuzun bazı bölgeleri besleyici ve kuvvetli otlaklara sahip olduğu halde, bazı bölgelerimizde az yağışlı kurak iklim nedeniyle zayıf otlaklar görülür. Böylece sığır gibi büyükbaş hayvanların rahat ve az masrafla yetiştirilebildiği bölgeler ile, koyun ve keçi gibi küçükbaş hayvanlara uygun gelecek bölgeler göze çarpar. Ancak, bugün için hayvanlarımızın en büyük kısmı küçük yapılı yerli hayvanlardan oluştuğundan her yerde her hayvan türüne yer verilmektedir. Gelecek dönemde bu konuda gerekli önlemler alınmazsa sıkıntılı ve üzüntülü durumlar olabilir. Özellikle yüksek verimli süt inekçiliği söz konusu olduğunda, doğal otlakların yetersizliğini fabrikalardan alınan pahalı yemlerle karşılarken aşırı masraf nedeniyle üreticilerin güç durumlara düşmesi söz konusudur. Çünkü pahalı bir beslenme karşılığında süt ucuza satılmaktadır. Masraflara karşı elde edilen gelirin dengesizliği heves kırıcı olmakta ve değerli damızlıkların kasaba gitmeleri ile sonuçlanmaktadır.

Türkiye'de süt ve et üretimi için başlıca kaynak sığır ve koyun-keçi yetiştiriciliğidir. Bakım besleme durumu yetersiz olan koşullarda ve daha çok mer'aya bağlı kaldığı durumlarda koyunculuk için başarı şansı daha fazladır. Hele biraz ek yemleme yapılırsa yüksek verimli koyunlar ve süt keçileri rahatça yetiştirilebilir. Süt sığırçılığı yapılacaksa yem bitkileri üretimi ve silo yemleri ile takviye yapılması ve fabrikalardan satın alınacak süt yemlerinin yüksek fiyatından doğacak

masrafın azaltılması gerekir. Başka bir deyimle bir çiftlikte, bir süt sığırcılığı işletmesinde kaba yem, kuru ot ve silo yemi üretilmelidir. Aksi halde süt satışından elde edilen fiyatla, fabrika yemine ödenen para karşılaştırılırsa, yem pahalı süt ucuz olacak ve sıkıntılı günler başlayacaktır.

Kuru ot ve silo yemini kendisi ucuza üreten bir sığır yetiştiricisi ayrıca fabrikadan süt yemi alacaktır ve bu süt yeminin fiyatı onun için çok önemlidir. Dünyanın çeşitli ülkelerinde üreticinin eline bir kilo süttten geçen para ile en az iki kilo süt yemi alınabilmektedir. Türkiye'de ise şu günlerde bir kilo süt fiyatı ancak bir kilo süt yemini karşılamaktadır. Buradan çıkan sonuç, pahalı yemle beslenen süt ineğinden elde edilen süt ucuza satılmaktadır. Böyle bir ortamda günde 20 - 25 kilo süt veren değerli bir süt ineği en az iki yüz bin lira ile alındığına göre kim cesaret edip bu işe girebilir? Ayrıca banka kredisi ile hayvan satın alınıyorsa yüksek faizle alınan krediye kim dayanabilir? Son yıllarda yüksek süt verimli değerli damızlık süt ineklerine istek azalmıştır. Hatta bir kısım üreticiler ellerindeki hayvanları satmak istemektedirler. Mezbahaya giden hayvanlar içinde gebe olanlara rastlanmaktadır. Yakında doğuracak ve süt verecek bir hayvan neden mezbahaya gider?

Türkiye hayvancılığının çeşitli sorunları vardır. Bunları şöyle sıralayabiliriz: Ürünlerin değer fiyatla satılması; değerli damızlık hayvan üretimi; bakım ve beslemenin iyileştirilmesi; hastalıklarla savaş; kredi sağlanması; hayvan sigortası; yetiştiricilerin örgütlenmesi; hayvancılığa devlet desteği ve üretim planlaması.

Yukarıda sıralanan sorunlar içinde ürünlerin değer fiyatla satılması konusuna öncelik vermiş bulunuyoruz. Gerçekten, bir hayvan yetiştiricisi sadece hayvanları sevdiği için bu işi yapmaz. Elbetteki hayvanları sevmek iyi bir duygudur ve hayvancılığa başlamak için etkili bir faktördür. Ancak sonuçta bir kazanç elde edemiyorsa, kimse zararına bu işi yapmaz. Ayrıca bir hayvansal ürün, diyelimki süt, üreticinin elinden hangi fiyata çıkıyor ve tüketici bu maddeye ne fiyat ödüyor? Bu çok önemli bir konudur. Eğer üretici sattığı süte tüketicinin üç dört kat fiyat ödediğini görürse, kendine düşen payın az olduğunu her zaman düşünür

Üstelik yemi pahalı alıyorsa bu düşük süt fiyatı üreticinin belini büker. O halde Devlet burada öteki tarım ürünlerinde olduğu gibi süt için de bir taban fiyat koymalıdır. Pastörize süt bakkalda en çok bu fiyatın iki katına satılmalıdır.

Hayvancılık bir yandan insan beslenmesi için değerli besin ve gıyecek maddeleri üretir ve öte yandan tarımın öteki kollarını, özellikle bitkisel üretimi destekler, toprakları gübresi ile kuvvetlendirir. Tarımı gelişmiş ülkelerde hayvancılık kolunun çok ileri olduğu görülür. Toplam çiftlik gelirlerinin % 70-80 kadarı hayvancılık kolundan elde edilir. Türkiye'de ise tarımsal gelirler içinde hayvancılığın payı % 30-35 kadardır. Bu da gösteriyorki, sayı olarak hayvanlarımız fazla, fakat verimler düşük. O halde bu konuda yapılacak çok iş, çözümlenecek pek çok sorun var. Özetlemek gerekirse şunları sıralıyabiliriz :

1) Bir işletmede hangi hayvan türüne ağırlık verileceği iyi düşünülmelidir. Yüksek verimli sığırcılığa uygun bir yerde koyun yetiştirmek yanlış olur. Yetersiz ve elverişsiz koşullarda koyunculuk garantili olacaksa ve mer'aya bağıllık ön planda geliyorsa koyunculuk ele alınmalıdır. 2) Yapılacak hayvancılıktan elde edilen ürünlerin satış fiyatı ne düzeydedir? Yatırım yaparken, yüksek faizli kredi alırken bu nokta düşünülmelidir. Yapılan bir yatırım kârlı olamıyorsa ömrü kısa olacaktır. 3) Süt sığırcılığı yapılacaksa sadece fabrikadan alınacak süt yemi'ne bağılı kalmamak kaba yem ve silo yemi üretimi düşünülmelidir. 4) Ne değerinde bir damızlık materyal gereklidir, bir çiftlikte hangi düzeyde süt verecek hayvanlar yaşayabilir? Bu nokta iyi düşünülmelidir. Aksi halde değerli hayvanları ölüme terketmek söz konusudur. 5) Bakım-besleme ve hastalıklarla savaş konusu her an düşünülmelidir. Koruyucu aşılama veterinerler tarafından yapılmalıdır. 6) Yerli hayvanların ıslahı ile meydana getirilen yeni tipler hakkında bilgi edinmeli ve onlar yetiştirilmelidir. 7) Hayvanların sigorta edilmesi ve felaketli günlerin önceden düşünülmesi gereklidir. 8) Hayvan yetiştiricileri dernekler ve kooperatifler kurarak örgütlenmeli ve kendi sorunlarına kendileri çözüm aramalıdır.

Türkiye'de hayvan yetiştiricilerinin pek çok sorunları ve güçlükleri olduğu herkesce bilinmektedir. Ancak yetiştiriciler önceden işlerini iyi düşünüp düzene sokmalıdır. Güçlükler ve sıkıntılar karşımıza çıktuktan sonra çare bulunması güçleşir. Her sıkıştığımız konuda devletten yardım beklemek de doğru değildir. Yasalar çıkarmak ve yönetimle ilgili önlemler almak bakımından devletin görevleri vardır ve bu en iyi şekilde yerine getirilmelidir. Fakat bunun yanında yetiştiriciler kendi işlerinin sahibi olmalı ve aralarında birlik ve dayanışma kurarak sorunlara çözüm aramalıdır. Birlik olmayan yetiştiriciler hiçbir zaman hakları olan rahatlığa ve mutluluğa erişemezler. Halbuki tarımın en çok emek ve ilgi isteyen kollarından biri de hayvancılıktır. Böyle yorucu bir işe kendini verenlerin rahat ve mutlu bir yaşama kavuşmaları en doğal haktır.